

Sote-haasteita taloustieteen näkökulmasta

Aalto yliopisto, taloustieteen laitos, Helsinki Graduate School of
Economics

3.7.2018

3 keskeistä viestiä

1. Lakiesityksen muutokset eivät poista perustavanlaatuisia kannustinongelmaa maakunnan ja valtion väliltä.
2. Esitetty vaiheistus ei mahdollista sellaista kokeilujen kautta vaiheittain etenemistä, joka olisi toivottavaa ja tarpeellista.
3. Vastine ei sisällä mitään lisänäyttöä joka tukisi ajatusta, että kilpailu sote-markkinoilla tulisi toimimaan.

1. Maakunta - valtio

- ▶ Se, että maakunta saa pitää (ja investoida) mahdolliset säästöt, on hyvä asia.
- ▶ Vastineessa todetaan (s. 107), että *“Johtuen maakuntien välisistä huomattavista eroista veropohjissa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon menoissa, verotusoikeuteen liittyy kuitenkin merkittäviä ongelmia”*.
- ▶ Tämä viittaa siihen, että maakuntien määrittelyssä ei sote-näkökulmasta ole onnistuttu.

Mitä Suomi on tekemässä

Kokonaan
julkinen

Kilpailuun
perustuva
puhdas
kapitaatio-
(vakuutus-)
järjestelmä

2. Vaiheistus

- ▶ Hyvin toteutettu vaiheistus rakentuu etukäteisnäkemykselle ja kokeiluille.
- ▶ Mahdollistaa suunnanmuutokset ja “takaisinvedot” - ei vääjäämättä johda systeemimuutokseen.
- ▶ Aikaisemmat ehdotukset - yksikanavarahoitus & tietojärjestelmät ensin kuntoon, palvelusetelien kautta markkinoiden tehokkuuden hyväksikäyttö - järkeviä ja kokeilut mahdollistavia.

3. Kilpailu

- ▶ (Säännellyin hinnoin) Kapitaatiopohjainen järjestelmä tuottaa laatua vain jos kilpailu pakottaa siihen.
- ▶ Kapitaatiopohjainen järjestelmä ei säästä, mutta tuottaa (onnistuessaan) laatua.
- ▶ Kapitaatiopohjaiseen järjestelmään kuuluvat olennaisena osana ongelmat kuten valikoituminen ja kermankuorinta.
- ▶ **Terveysmarkkinat taloustieteen vakioesimerkki markkinoista, jotka eivät toimi omillaan.**

Esimerkki: Medicare part D

- ▶ Abaluck, Jason and Jonathan Gruber, 2011. Choice Inconsistencies among the Elderly: Evidence from Plan Choice in the Medicare Part D Program. American Economic Review, 101, 1180-1210.
- ▶ Medicare Part D: (lisä)-lääkevakuutus.
- ▶ 3 erilaista vakuutus sopimustyyppiä.
- ▶ Laajat valintamahdollisuudet: vuonna 2006 vähintään 27 vaihtoehtoa.

Esimerkki: Medicare part D

- ▶ 73% yli 65-vuotiaista: liian vaikeaa...
- ▶ 90% lääkäreistä ja apteekkareista samaa mieltä.

Esimerkki: Medicare part D

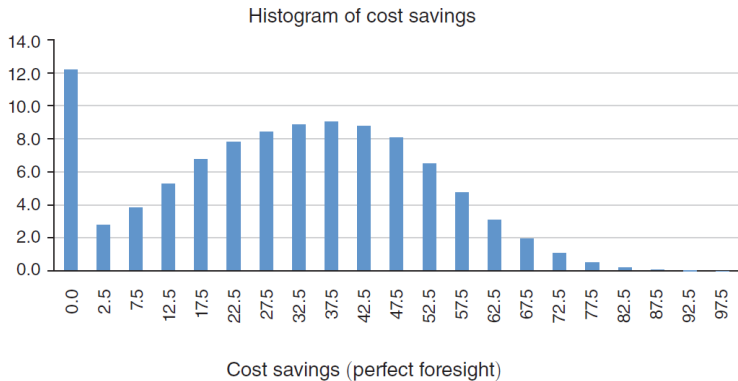

FIGURE 1. HISTOGRAM OF COST SAVINGS FROM SWITCHING TO LOWEST-COST PLAN (*Percents*)

Esimerkki: Medicare part D

- ▶ Keskimääräinen säästö $>30\%$.
- ▶ Handel, Benjamin, 2013. Adverse Selection and Inertia in Health Insurance Markets: When Nudging Hurts. American Economic Review 103, 7, 2643-2682.
- ▶ Yrityksen sisällä yksinkertainen päätös pitää tai vaihtaa vakuutusta.
- ▶ 11% niistä joiden nykyinen vakuutus kalliimpi kuin vaihtoehto...
- ▶ vaihtavat.

Valikoituminen

- ▶ Vankka tieteellinen näyttö, että valikoituminen ensimmäisen kertaluokan ongelma terveystarkkailuilla
- ▶ Obamacaressä tätä pyrittiin vähentämään sakoilla osallistumattomuudesta.
- ▶ Vastine (s. 88): *“Kapitaatiokorvauksen riskipainotuksen mahdollisimman huolellinen suunnittelu vastaamaan yksittäisistä asiakkaista aiheutuvia todennäköisiä kustannuksia vähentää kannustimia valikoida asiakkaita...”*.
- ▶ Totta kai on näin. Valitettavasti kv. näyttö puoltaa näkemystä, että “mahdollisimman huolellinen” suunnittelu ei poista kannustimia valikoida asiakkaita.
- ▶ Tällä hetkellä ei mitään tietoa, kuinka hyvin suomalaisilla rekisteriaineistoilla voidaan kapitaatiokorvauksia laskea.

Markkinoiden avaus

- ▶ Uusien suurten markkinoiden avaaminen harvinaista. 2 keskeistä kysymystä:
 1. Miten asiakkaat valitsevat (ensimmäisen) palveluntarjoajan?
 2. Miten herkkiä asiakkaat ovat vaihtamaan palveluntarjoajaa?

Ensimmäisen palveluntarjoajan valinta

- ▶ Markkinoiden toimivuus edellyttää informoituja kuluttajan valintoja.
- 1. Mitkä olisivat asiakkaiden valintakriteerit jos kaikki tieto saatavilla?
- 2. Mitkä ovat asiakkaiden tosiasialliset valintakriteerit?

Esimerkki: sähkömarkkinat

The screenshot displays a web browser window with a search bar at the top containing the text "Löydä paras sähkösopimus". Below the search bar, there are several electricity contract listings. Each listing includes the price per kWh (e.g., 115€/vuosi, 172€/vuosi), the provider's name (e.g., Lumo Energia Oy, KSS Energia Oy), and a green button labeled "Tutustu / Tee sopimus". The listings are organized in a grid-like fashion, with each row representing a different contract option. The browser's address bar shows the URL "https://sahkovertailu.fi/sahkosopimus/vertaa#".

Price	Provider	Contract Details	Action
115€/vuosi	Lumo Energia Oy	Game of Thrones -etumme! Kausisähkö	Tutustu / Tee sopimus
115€/vuosi	Finkraft	Kraft Kuukausi-spot tarjous Yleissähkö Energian hinta 3,59 snt/kWh.	Tutustu / Tee sopimus
115€/vuosi	Lumo Energia Oy	Game of Thrones -etumme! Kausisähkö	Tutustu / Tee sopimus
172€/vuosi	KSS Energia Oy	KSS Tuuli 24 kk aikasähkö Yösähkö	Tutustu / Tee sopimus
172€/vuosi	Seinäjoen Energia Oy	Vuodenaikasähkö Kausisähkö	Tutustu / Tee sopimus
172€/vuosi	Energiakauppa.fi	TAKUU-sähkösopimus (kausisähkö) Kausisähkö	Tutustu / Tee sopimus

- Giulietti, Monica, Matthijs Wildenbeest and Michael Waterson, 2014. Estimation of Search Frictions in the British Electricity Market. *Journal of Industrial Economics*, 62, 555-590.

Sotemarkkinat

- ▶ Asiakas ei maksa (täyttä) hintaa.
- ▶ Asiakas ei tiedä mitä on ostamassa.
- ▶ Asiakas ei tiedä mitä on ostanut.
- ▶ Ei sittenkään kun on saanut hoitoa.
- ▶ Vaihtajat mahdollisesti “huonoja” riskejä.
- ▶ ...vaikutukset kannustimille tulla markkinoille.

Mitä muuttaa

1. Terveyskeskukset julkisina

1.1 integraatio säilyy / paranee.

1.2 ei kapitaatiosta tulevia ongelmia (minimi: poistetaan laista 2/3 vaatimus).

1.3 tietojärjestelmähaasteet kertaluokkaa pienempiä.

2. Markkinat mukaan

2.1 kokeilut yksityisillä (perhe)terveyskeskuksilla.

2.2 palvelusetelit hyvin määritellyille palveluille.

3. Suunnatut julkiset hankinnat

3.1 nopeampi hoitoonpääsy.

3.2 syrjäseudut.

3.3 digipalveluiden kehittäminen ja käyttöönotto.